Published and distributed under permit (No. 731), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 99. — Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 1. мая, 1922. — VOL. XXX. — No. 99. — Jersey City, N. J., Monday, May 1, 1922. — THREE CENTS

КРАЙНА ПОРА КІНЧИТИ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ!

ГУБЕРНАТОР СВІДЧИТЬ ПРОТИ МАЙНЕРІВ

ЧАРЛСТАВН, Вест Верджінія, 28. цвітня. — На домагання прокураторії суд, що розбирає справу проти майнерів, обжалованих за демонстрації з вересня 1921. р., почав нині переслухування доказових свідків.

Одним з перших свідків був губернатор стейту Вест Верджінія, котрий свого часу проголосив був проти майнерів виїмковий закон, котрий власне передусім мали нарушити страйкуючі демонстранти. Підчас його переслухання то оборона, то прокураторія підносила ріжні факти, як приміром те, що стейтовий губернатор обіцяв підчас виборів боротися проти системи приватних сторожів при копалнях, але по виборі заявив, що він не може мішатися в сю справу. Він називав демонстрацію майнерів повстанням проти стейтових властий, яке примусило його видати проклямацію про виїмковий стан в окрузі Мінґо.

Кількох свідків зізнавало, що обжалований Близард не брав активної участи у викликуванню демонстрації, як се йому закидує прокураторія.

БОМБА ВБИВАЄ СТРАЙКОЛОМІВ

АПОЛО, ПА., 28. цвітня. — В будинку при копальні „Патерсон", що належить до Кисекі Ковл Ко., вибухла бомба. Вибух вбив трох майнерів та ранив одного тяжко.

Всі убиті та ранений були страйколомами в копальні. Вони нарікали перед зарядом компанії, що страйкові пикети не дають їм спокійно входити і виходити з майни, і на їх просьбу заряд копальні казав виставити їм деревляну шопу. В ній спало власне сімох страйколомів, коли їх розбудив брязкіт розбитої шиби. В темноті вони побачили горіючий ґніт бомби. Один з них, Станіслав Майлке на імя, схопив бомбу, щоби вирвати з неї ґніт, але вона в тій хвилі вибухла, убиваючи на місци його та стоячих коло нього Андрія Борняка та Френка Ригдакі, а ранила тяжко Френка Сохацького так, що лікарі в шпитали, де його відставлено, сподіються теж його смерти. (Імена погибших і раненого були перекручені в пересилці телеграфом.)

Оставші при життю робітники не могли росказати богато про подію, бо вони спали і розбудив їх тук розпукуючоїся бомби. Поліційні власти розвели зараз слідство та пустили поліційні собаки на слід злочинців. Померші три робітники всі були жонаті і лишили разом 14 дітий.

Віцепрезидент пятого округа майнерської юнії видав публичну заяву, в котрій висказує свій жаль з приводу вибуху бомби в Аполо і запоручує, що урядники юнії доложать всіх сил, щоби розслідити, хто се такий мордує спячих робітників.

ВИБУХ В КОПАЛНИ

ЧАРЛСТАВН, Вест Верджінія, 28. цвітня. — В копалні „Стуарт Колієріс Ко." в Самерлі, в повіті Фаєт, наступив страшний вибух, котрий знищив цілу майну і наробив шкоди на яких 125,000 долярів.

Вибух потряс горбами довкруги і повибивав шиби у вікнах на кілька миль навколо. Вибух наступив яких 20 мінут потім, як з копальні вийшла працююча в ній партія 15 робітників. Копалня була замкнена через кілька місяців через клопоти з робітниками. Причина вибуху невідома.

ВІЙСКА НЕ СЛУХАЮТЬ ПРИКАЗУ ГУБЕРНАТОРА І НЕ ВІДХОДЯТЬ ЗІ СТРАЙКОВОГО ОКРУГА

ПРОВІДЕНС, Ровд Айленд, 28. цвітня. — Мимо сього що стейтовий губернатор відкликав уже стейтові війска з округа ткаляного страйку, війска ще не відійшли, а офіцири заявляють, що вони зовсім невідійдуть і не послухають приказу губернатора, бо на їх думку в окрузі ще може прийти до поважних замішань в день 1. мая.

ГОВАТ ІДЕ ДО АРЕШТУ

ПИТСБУРҐ, Канзас, 28. цвітня. — Александер Говат, бувший голова одного округа майнерської юнії, почав нині відбувати в повітовій вязниці повіту Крофорд в Джерард одно-річну вязницю за викликування страйку без дозволу промислового суду. З ним пішло до вязниці ще трох иньших майнерських урядників.

УКРАЇНСЬКА ГРУПА ДІСТАЄ ПЕРШУ НАДГОРОДУ

ЕЛИЗАБЕТ, Ню Джерзі, 28. цвітня. — В місцевій зброївни відбулося вчора вечером велике урочисте свято „Ліґи Сусідів", в котрому кільканадцять ріжних національностий, репрезентованих в населенню міста, манїфестувало своє мирне співжиття зі собою.

Саля була битком набита якими 5,000 видців. На сцену виступали представники ріжних іміґрантських груп, пописуючися своїми співами, танцями, живими образами. По скінченню вечера комітет концерту розділював надгороди межи беручі участь групи. Першу надгороду призначено зложеній з 60 людий музичній банді „Стендард Ойл Ко." та Українцям. Банда дістала надгороду за найбільшу групу, а Українці за те, що їх група була найкраща.

АМЕРИКА НЕ ДУМАЄ ПОСИЛАТИ БІЛЬШЕ ВІЙСКА ДО КИТАЮ.

ВАШИНҐТОН, 25. цвітня. — Секретар війни Вікс заперечив вістку, що появилася в газетах, після котрої американський уряд лагодиться вислати ще більше війска до Китаю з огляду на неспокій в сьому краю. Міністер заявив, що тільки американського війска, кілько є на сході, вистарчає на всяку охорону для Американців в Китаю на случай якої небезпеки.

РУТ ПРО ЗНАЧІННЄ ВАШИНҐТОНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

Елхайґу Рут, котрий був американським представником на межинародну конференцію для справ зменчення морських зоружень та справ Далекого Сходу, що відбулася на заклик Гардинґа кілька місяців тому у Вашинґтоні, говорив недавно перед Американським Товариством для Межинародного Права про значіннє сьої конференції. В своїй промові Рут заявив, що вона становить великий крок вперед в поступі світа до межидержавного порозуміння та заведення загально обовязуючого межинародного права. Через полагодженнє таких справ, як справа Китаю, вживанне підводних лодок та утрійного газу, вашинґтонська конференція показала можливість та практичність постійного межинародного трибуналу для розбирання виринаючих межинародних непорозумінь.

ФОРД ЇЗДИТЬ АВТОМОБІЛЕМ З ВЛАСНОЇ ФАБРИКИ.

Кілька днів тому дітройська поліція дістала телефонову вістку від відомого фабриканта автомобілів форда, що його автомобіль хтось вкрав. Поліційний уряд поставив наперед таке питанне:

„Якого рода се був автомобіль?"

— „Очевидно, що Форд", — відповів фабрикант.

На слідуючий день фабрикант взяв собі новий автомобіль з фабрики, бо поліція не найшла старого.

СМЕРТЬ ДИТИНИ ЧЕРЕЗ ГОРІВКУ.

В мешканню робітника Віліема Адомантиса у Філядельфії вибухла машина до варення горівки. Вибух був такий сильний, що знищив дім, в котрім була поміщена машина, та ще й ушкодив кілька других сусідних домів. Від вибуху кількоро сусідів попадало на землю. Коли на місце вибуху наспіла пожарна сторожа, щоби гасити повставший огонь, на подвірю найдено тіло трилітнього синка Віліама Адомантиса. Він, видно, бавився на дворі, коли вибух горальні його батька забив його на місци. Горальняна машина була на вуглевій пивниці, в домі на подвірю. Причиною вибуху, як припускають, було те, що з печи вискочила жарина, котра запалила переповнений алькогольними газами воздух. Поліція арештувала Адомантиса та його жену.

НЕБУВАЛЕ МОРСЬКЕ ЗАБУРЕННЄ

Капітан вуглевого перевозового корабля „Промітіаєха" доносить про дивне морське явище, з яким корабель стрінувся не далеко від побережа Північної Кароляйни. Дня 26. цвітня о годині другій сполудня, коли море довкруги було дуже спокійне і погода гарна, в одному місци море почалося бурити великими бурунами спеціяльної форми (їх моряки називають спеціяльною назвою „ґравндсвелс"). Малі сї филї до 30 стіп висоти. Моряки спускали прилад до мірення глибини і не могли найти дна навіть на глибині 130 „Федомс" (себто 780 стіп). Рівночасно на поверхні моря показалися тисячі дельфінів (таке морське ссуче звіря). Забуреннє тревало коло двох годин. Опісля море успокоїлося.

Геольоґи висказують догад, що причиною забурення морської води було забуреннє в морському дні, правдоподібно пересуненнє верстов землі, находячоїся під океаном в тому місці.

ПЕРЕСІЧНІ ТИЖНЕВІ ЗАРОБІТКИ В НЮ ЙОРКУ НЕЗНАЧНО ЗРОСЛИ

Як подає департамент праці в стейті Ню Йорк, пересічна тижнева робітнича заплата в місяцю марті виносила о 40 центів більше, як пересічна тижнева заплата в лютім. В марті пересічна заплата тижнева виносила 24 доляри та 57 центів. Комішенер праці приписував сей приріст в зарібку збільшеному часови праці, а по части теж бракови свят в місяцю лютім. Дещо треба приписати теж поправленим умовам праці в декотрих промислах, які були давнійше в застою.

ВИДАВНИЧА УКРАЇНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В КИЄВІ

Радянська влада дозволила з кінцем 1921 р. знову відкривати приватні видавництва. На основі сього дозволу відновили в Києві свою діяльність видавництва „Друкар" і „Час", та заснувалось нове „Слово", для якого академик Сергій Ол. Єфремов готує повне виданнє творів М. Коцюбинського. Та діяльність видавництв спиняється ізза руїни друкарського діла в Києві і браку паперу. Також дозволено відкрити і приватні книгарні але вони не мають чим торгувати, хоч попит на українську книжку дуже великий. Розмірно — книжка ще найдешевша річ: книга в 10 аркушів друку коштує тепер у Києві 60.000 карб., тимчасом як 1 фунт хліба коштує 30.000 карб., а 1 фунт сала 150.000 карб.

З МОРАЛЬНОГО РОЗКЛАДУ.

Військовий суд у Львові засудив польського підофіцира Ружичку за обман і спроневірення на 8 місяців тяжко вязниці і деґрадацію. — Дня 2. цвітня с. р. розстріляно у Варшаві Завідовського, який під прибраним назвищем „ґрафа Лубенського" спроневірив на шкоду польської держави 350 польських марок.

ВОДА В МІСІСІПІ ЗНОВ ПІДНОСИТЬСЯ

Доносять з Ню Орлінс та околиці, що води ріки Місісіпі, котрі розлялися широкою повенею по цілій долині сеї ріки, не спадають, але підносять, вкриваючи щораз то нові міста та села. Ріка попроривала в кількох місцях набережні тами. Всякі заходи відділів військових інжинерів були безуспішні, щоби не допустити до перервання гат. Уряд побоюється ще більших шкод на случай, якби вода скоро не опаде.

БРИТАНСЬКИЙ МІНІСТЕР НЕ ХОЧЕ ГОВОРИТИ З ПОЛЬСЬКИМ МІНІСТРОМ СКІРМУНТОМ.

Варшавські ґазети пишуть, що коли недавно був в Лондоні польський міністер заграничних справ Скірмунт, він зголосився на послуханнє до британського міністра заграничних справ лорда. Керзона Одначе лорд Корзон відмовився приняти його на авдієнції.

ГАБСБУРҐ МАЄ МІСЯЧНОЇ ПЕЙДИ 60 АМЕРИКАНСЬКИХ ЦЕНТІВ.

Найбіднійшим з усих членів б. пануючо династії Габсбурґів є тепер без сумніву архикнязь Леопольд Вельфлінґ. Недавно написав він до редактора одної віденської ґазети лист такого змісту:

„Знаходжусь у великому матеріяльному клопоті. До нікого прихилитись, бо „ліві" вважають мене за реакціонера, а „праві" за „соціялїста". Жию нужденно маючи 3.000 австрійських корон (около 60 американських центів) на місяць на посаді товмача. Але хиба признаєте, що з тих гроший не можна вижити і повірите, що я часто не маю на обід сухий хліб... Адреса: Відень, XIII, Лінцерштрассе 88/I."

НОВА ПАРТІЯ НА ПІДКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

З Праги доносять: В. Кошицях відбулися збори при співучасти иосла Боровського, на яких обговорювано питання о створенню нової політичної партії в Прикарпатській Україні. Порішено основати независиму соціял-демократичну партію і скликати в тій справі збори основників. Ініціятори надіються, що в сей спосіб охоронять велику часть робітників від комуністичної аґітації.

НОВА БОЛГАРСЬКА ПРАВОПИСЬ

Всенародні збори Болгарії одобрили новий законопроект фонетичної правописи.

З ХРОНІКИ БАНДИТИЗМУ У ЛЬВОВІ.

В четвер, дня 6. ц. м. над раном увійшли злодії до мешкання при ул. Хмельовского 11 та вкрали 5.000 мп. Потім пійшли „у відвідини" до монастиря Феліціянок при ул. Калечій. В межичасі пошкодований і два поліціянти зробили на злодіїв облаву. Виязалася густа крісова і револьверова стрілянина, підчас якої злодіям вдалося таки втекти на Цитаделю.

ЕКОНОМІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ В ҐЕНУЇ НЕ ХОЧЕ ЗАБЕЗПЕЧУВАТИ СХІДНИХ ГРАНИЦЬ ПОЛЬЩІ

ҐЕНУЯ, Італія, 28. цвітня. — В кругах аліянтських делеґацій на економічну конференцію обговорюють тепер головно справу 10-літнього перемиря в Европі.

Усі годяться з тим, що таке перемирє неможливе, поки не будуть вирішені границі нових держав на Сході Европи. Одначе і вирішеннє сих границь не є легка справа і се не дасться скоро осягнути на сій конференції. Длятого виринули нові предложення, щоби сю справу полагодити тимчасово й угодово.

Одно предложенне говорить, ЩОБИ В ДОГОВОРІ ВИРАЗНО ВИКЛЮЧИТИ ВІД ОХОРОНИ НЕУСТАЛЕНІ ГРАНИЦІ НА СХОДІ ЕВРОПИ.

Інше предложенне подає, щоби СПІРНІ ТЕРИТОРІЇ нових держав обняла покищо під свою СУВЕРЕННІСТЬ ЛІҐА НАРОДІВ, до того часу, поки не будуть усталені границі сих держав.

На перший плян виринає тут ПОЛЬЩА, якої ціла східна границя є неусталена, бо вона займає землі, які правно до неї не належать і яких населенне є Польщі чуже і вороже.

УМОВИ АЛІЯНТСЬКИХ ДЕРЖАВ ДЛЯ РОСІЇ

ҐЕНУЯ, Італія, 28. цвітня. — Аліянти завтра предложать російській делеґації свої умови, на основі яких годяться дати Росії економічну поміч.

Передовсім домагаються вони признання передвоєнних царських довгів і привернення або відшкодовання чужинецьким горожанам їх приватної власности в Росії.

Кромі того домагаються забезпечення приватної власности чужинецьких підприємств в Росії, а також їх виробів і праці в тих підприємствах.

Кажуть, що Москалі готові приняти сі умови з деякими змінами.

АЛІЯНТИ ВЖЕ НЕ ХОТЯТЬ УНЕВАЖНЕННЯ НІМЕЦЬКО-РОСІЙСЬКОГО ДОГОВОРУ

ПАРИЖ, 28. цвітня. — Аліянтська комісія воєнних відшкодовань не буде домагатись від Німеччини, щоби уневажнила договір з Росією, але зажадає, щоби розширила сей договір, так, щоби в ньому були забезпечені інтереси аліянтів.

ФРАНЦУСЬКИЙ АМБАСАДОР У ВАШИНҐТОНІ МАЄ БУТИ ВІДКЛИКАНИЙ

ПАРИЖ, 28. цвітня. — В тутешніх дипльоматичних кругах заявляють, що французький амбасадор у Вашинґтоні, Жісран, має небаром бути відкликаний. За причину подають се, що він у Вашинґтоні не має жадного впливу.

ФАЙТ ЛЕНІНА З ТРОЦЬКИМ

БЕРЛИН, 28. цвітня. — З Москви доносять, що Ленін має заявитись на зібранню всеросійського „ісполкома" дня 5. мая с. р. за принаттєм умов европейських держав перед заключенем договору з Росією.

Троцький противиться угодовій політиці Леніна і разом зі своєю „воєнною" партією готовиться до війни з ним.

КАЖУТЬ, ЩО КРАССІН БУДЕ БОЛЬШЕВИЦЬКИМ АМБАСАДОРОМ В БЕРЛИНІ

БЕРЛИН, 27. цвітня. — Німецьке і російське правительство дійшли до порозуміння і небаром відновлять взаїмні дипльоматичні і конзулярні зносини. Кажуть, що Леонід Красін має бути російським амбасадором в Берліні.

ЧУТКИ ПРО ФРАНЦУСЬКУ І БЕЛЬГІЙСЬКУ ГОТОВІСТЬ ДО ВІЙНИ

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельгії, 26. цвітня. — Відкликанне бельгійських і французьких офіцирів з відпустки до служби причинилось до поширення чуток, що Франція і Бельгія готовляться до нової війни проти Німеччини.

БОРОТЬБА МІЖ ІРЛЯНДЦЯМИ

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 27. цвітня. — Нині прийшло до острої боротьби в ірляндському парляменті (двол ерін).

Голова парляменту Артур Ґриффит заявив, що як він їхав на переговори з Великою Британією до Лондону, то Імон де Валера просив його, щоб він увільнив його від ірляндських республиканців, а тепер іде на їх фронті проти нового ірляндського правительства. Він додав, що не дасться застрашити кільком опришкам.

Де Валера взивав його, щоб відкликав слово „опришки", але Ґриффит не хотів.

ЕММА ГОЛЬДМАН ІДЕ ДО ПРАГИ

СТОКГОЛЬМ, столиця Швеції, 28. цвітня. — Звісна анархістка Емма Гольдман одержала від чесько-словацького правительства дозвіл жити в Празі, за приреченєм, що вона здержиться від анархістичної пропаганди.

Її товариші, Александер Беркман і Александер Шапіро втікли.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City. N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES.		ПЕРЕДПЛАТА	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і загряницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

[illegible] адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 493 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1338 Montgomery

[illegible] редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПІД МОСКОВСЬКИМ КНУТОМ НА УКРАЇНІ.

Советські часописі доносять, що київська „Чека" („чрезвичайка", то є комісія для поборювання „контр-революції") відкрила **ЗАГОВІР ВЕЛИКОЇ ПЕТЛЮРІВСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ,** яка ділилась на три підвідділи: козача рада Правобережної України, 8-ий повстанчий район і штаб розвідних військ. В офіціяльному повідомленню в сій справі підчеркнені спеціяльні заслуги „Чеки" при відкриттю сеї організації.

З сього офіціяльного повідомлення виходить ясно, що до дня 5. цвітня „Чека" істнувала, хоч в советській ноті з марта до аліянтських держав в справі ґенуенської конференції Чічерін запевняв, що „Чека" перестала істнувати.

З ВЕЛИКОЇ ХМАРИ МАЛИЙ ДОЩ.

Доносили кілька місяців тому большевицькі аґенти з Европи, що большевики поклали силенні заслуги коло розвою української мови, бо дозволили кружкови вчених, зібраних коло відомого українського язикознавця А. Кримського, скласти великий словар української мови. Вважаючи українських робітників в Америці за повних анальфабетів в справі свого язика, большевицькі письмаки пустилися навіть на таку неймовірну байку, що мовляв Кримський та товариші зібрали вже до словарця цілий міліон українських слів. Перерахувалися аґенти в своїй рахубі, бо навіть заняті щоденною чорною роботою українські робітники в Америці знають більше про словарі, як здається большевицький аґентам в Европі, і вони вже самі звернули увагу на неправдивість чутки про міліон слів у вкраїнськім словари.

Всетаки, читаючи навіть казку про міліоновий словар, дехто міг подумати собі: „Міліон, не міліон, а сто тисяч може зібрали. Добро й се! Коби й такий словар видали, то й се булаби заслуга немала коло пізнання української мови, заслуга дуже чесна, коли взяти під увагу загальне незнанне української мови серед бюрократичного большевицького апарату, насланого з Московщини." Та навіть того, що так потішався, стрінути мусіло прикре розчарованне і болючий завід. З міліонового словаря української мови А. Кримського не лишилося й диму. Чи паперу не стало на його друкованне, чи признали його печатанне непотрібним (через велику масу зібраних слів?), чи яка инча причина його заснічення, досить що великий проєкт міліонового словаря скінчився так, як електризація Росії. На місце міліонового „червоного" словаря Кримського має незадовго початися передрук українсько-московського „буржуазного" словаря Бориса Грінченка, що появився був в Києві ще в роках 1907.—1909. Місто міліона слів, буцімто зібраних Кримським і товаришами, буде виданий старий таки словар, який в собі містить всего яких 70,000 слів. Справді, як казали давні Римляни, тряслися гори, а вродилася миш.

Та в передруці словара Б. Грінченка заходить ще одна подія, яка дуже характеризує відношення „українського радянського" уряду до української мови та українського словаря. Пише про се „Громадський Вістник", український дневник у Львові:

„Чомусь цю відповідальну наукову справу, яка вимагає досконалого знання української мови, поручено відомому анальфабетові Петрові Дятлову. Дятлова призначено на завідателя берлінської філії Всевидату, накладом котрої має вийти цей Словар. Редакцію Словаря доручено п. завідателеви, котрий уже й узявся за роботу, справляючи по свойому Грінченка. Можна собі уявити, що це буде за видання, знаючи, як нікчемно мало знає українську мову п. Дятлів. Поки Дятлів збогачував українське письменство своїми безграмотними перекладами російської комуністичної літератури, нас це мало обходило. Гірше вже було, коли спаскудив п. Дятлів „Історію культури" Ю. Ліпперта, переклавши її так, що рішучо годі її зрозуміти, а вже инакше як злочинною роботою не можна не назвати його редаґування Словаря Грінченка. Невже Всевидат не міг знайти когось із дійсних знавців української мови між відомими українським вченими в Київі, які буквально примирають з голоду? Мусимо рішучо запротестувати проти нівечення славної праці цілого покоління українських культурних робітників, оробленої покійним Грінченком. — Правда, серед перекладів пана Дятлова є один, який виріжнюється між усіми иншими його перекладами, та це не заслуга перекладчика. Маємо на увазі переклад повісти Короленка „Без язика", прихильно стрічений критикою. Але ніхто не знає, що є це властиво заслуга п. Вол . Дорошенка, який з великим накладом праці, ґрунтовно справив усі нісенітниці перекладчика. Отже обережно з редакґуваннем Дятлова!"

Та сього обурюючого поступку большевицької влади, поминання хочби таких знатоків української мови, як А. Кримський, та віддання поважної наукової праці такому неукови, що хиба на редактора большевицької ґазети надається, не можна вважати чимось дуже надзвичайним. Сей факт показує лишень, що большевики, котрі до недавна кождого товариша свого признавали тим самим вже найкращим знатоком суспільної економії, тепер уже признають всякого комуніста теж знатоком всякої инчої науки.

ТЕЛЄҐРАМИ ДО КОНФЕРЕНЦІЇ В ҐЕНУЇ.

Котрі громади і товариства не вислали ще каблеґрам на економічну конференцію в Ґенуї, нехай вишлють їх тепер.

УКРАЇНА ТА КОНФЕРЕНЦІЯ В ҐЕНУЇ.

МЕМОРАНДУМ УРЯДУ У. Н. Р.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Незалежно від того, що дасть конференція в Ґенуї, українські політичні чинники в Европі дуже жваво до неї готуються. Уряд З. У. Н. Р. висилає до Ґенуї спеціяльну делеґацію, яка подасть конференції меморандум у справі Східної Галичини. Те саме робить уряд У. Н. Р.

Діставши до свого розпорядження примірник того меморандума, що має бути поданий конференції від імени уряду У. Н. Р., подаю його для читачів „Свободи" в українськім перекладі.

Дня 6. січня с. р. Найвисша Рада в Канн постановила скликати при участи московського большевицького уряду европейську господарську конференцію для відбудовання східної Европи.

Уряд У. Н. Р. як найтеплійше вітає рішенне західноевропейських держав повернути засади міжнародного права та господарського ладу їх давню силу на сході Европи; та він уважає себе вправі зясувати **політично-правні повновласти московського большевицького уряду.**

Московські совіти ведуть свою владу від большевицького перевороту р. 1917, який відбувся, як відомо, тільки на великоросійській (московській) національній території. Згідно з цим **вони мають право говорити й пертрактувати лише про цю територію.**

Але в Ґенуї має обмірковуватись господарська проблема **цілого сходу Европи, основа якої полягає в відродженні продукції та споживання в економічно найбагатшій і найціннійшій його частині, на Україні,** а тому для зясування правних і політичних відносин на сході необхідно встановити слідуюче.

I.

Від часу революції 1917 р. колишня Російська Держава, як одностайне державне тіло, перестала істнувати. Волею населяючих її народів, що повідокремлювалися в моменті встановлення в Москві большевицько-комуністичної влади, давня Росія поділилася на низку суверенних держав: Фінляндію, Естонію, Лотву, Литву, Польщу, Україну, Грузію, Вірменію.

Зокрема **територія південного сходу й півдня колишньої Росії,** себ-то области Волині, Поділля, Київщини, Херсонщини, Чернигівщини, Полтавщини, частини Таврії та Катеринославщини з Донеччиною, **творить від жовтня 1917 р. область незалежної української держави,** при уряді якої були акредитовані в р. 1918 французький посол Табуї та англійський посол Тіктон Багге, й незалежність якої визнали правно не тільки Берестейський мировий договір, але згодом і ціла низка держав, у тім числі також московський совітський уряд.

Від 1919 р. Україна перебуває в стані війни з московським совітським урядом, який спромігся по заключенні ризького миру обсадити більшість міст та залізничних колій на українській державній території московсько-російськими совітськими військами й під їх охороною запровадити для „порядковання" краєм таку окупаційну владу, яка ввела правдивий режим страхіття. Головою цеї большевицької управляючої влади є пан Раковський, якого не обрало ані затвердило на його становищу ніяке українське парламентарне зібранне й якого російські совіти проте виводять нині перед західними державами (як свого часу в Берестї пана Шахрая), як уповноваженого для заступництва „Совітської України".

У протилежність до цього нинішній державний голова У. Н. Р. Петлюра, якому гетьман Скоропадський перед своїм поваленнем передав у законній формі державні справи, був обраний на Президента Директорії У. Н. Р. конгресом робітників та селян, що зібрався в січні 1919 р. на підставі вселюдних виборів. А що Петлюра та українські національні війска в їх кількалітній боротьбі з большевиками не дістали ніякої зовнішньої допомоги, то вони були змушені, за виїмком повстанчих охочекомонних загонів, які далі не перестають битися на Україні, податися перед подавляючою силою російської совітської армії й разом з українським урядом обрати своїм тимчасовим осідком терен одної сусідньої держави. Наслідком цього українські міста й залізниці нині опинилися під військовою окупацією московських большевиків. Та це ніскільки не міняє справи, що **головний отаман Петлюра, як верховний голова У. Н. Р., і його уряд нині посідають одинокі повновласти, щоб заступати українську державу.**

Український нарід ніколи не признавав большевицького окупаційного уряду України, запровадженого силою зброї, й протягом трьох років безупинними повстаннями бореться з большевицькими окупантами. **Український нарід уважає своєю єдиною законною владою уряд У. Н. Р.**

Тому зі становища як публичного, так і міжнародного права т. зв. український совітський уряд і ще менше московський большевицький уряд, обидва не визнані українським народом, не мають найменшої законної підстави при міжнародніх переговорах іменем України та за український нарід уступати кому-небудь права на територію України, іменем українського народу заключати договори й контракти, перебирати зобовязання й тим обтяжувати Україну на очевидну користь московської Росії.

Опираючись на своє безсумнівне право заступати українську державу, уряд У. Н. Р. заявляє, що всі договори, контракти й зобовязання, які могли-б бути заключені чи перебрані московським большевицьким урядом або т. зв. українським совітським урядом, поскільки вони дотикати-муться території України, й що всі права, які будуть надані совітами горожанам чужих держав, рівно й відчуження маєтностей та їх умисне обтяженне правами третіх осіб, **як не маючі ніякої правної підстави, ніяким чином не вважати-муться зобовязуючими для української держави.**

Ні український нарід, ані взагалі який-небудь український уряд не дадуть ніколи своєї згоди на те, що ніколи не запроваджений українським народом московський большевицький уряд, користаючи зі свого становища фактичного окупанта України, зробить з українським національним майном.

Український нарід продовжувати-ме боротьбу зі своїми національними й соціяльними ворогами-большевиками, доки не прожене окупантів зі своєї землі. Але рівночасно він зі зброєю в руках **поборювати-ме кождого, хто в порозумінні з большевицьким урядом** прийшов би на Україну, щоб під охороною баґнетів червоної армії визискувати природні багацтва краю.

II.

З наведеного правного становища випливає також відношенне уряду У. Н. Р. до конференції в Ґенуї та до умов, поставлених Найвищою Радою московському большевицькому урядові.

По змислу першої умови ухваленої в Канн резолюції від 6. січня то є ділом кождої поодинокої країни цілком вільно вибрати собі ту систему, на якій вона волить упорядкувати свій державний лад, свої власницькі відносини й своє господарство.

Та як видно з поданого образу, московський совітський уряд обтяжує нині територію України військовою окупацією та комуністичною системою, яку людність, на 95% складена з селян, уважає незгідною зі своїми інтересами й рішучо відкидає. Ця система зводиться тільки до того, що продукти на Україні відбираються, урожай грабується, фабрики руйнуються. Вона передовсім характеризується безнастанними переслідуваннями, арештованнями, незаконними карами й хижацьким винищуваннем українського народу, який своїми безупинними повстаннями показує, що він ніколи не помириться з примусово запровадженим господарським та урядовим ладом большевиків, наслідком якого вже й на Україні зявилися вістки голодової катастрофи.

Нема отже сумніву, що московський большевицький уряд назнущався над міжнароднім правом, напавши своїми червоними військами на територію У. Н. Р., що зрештою є тільки повтореннем такого самого поступовання з кавказькими републиками, незалежність яких сам совітський уряд урочисто визнав.

Друга умова визначає ґарантії, які мусять бути забезпечені чужоземцям для їх капіталів на сході; четверта говорить про товарообмін.

Ясна річ, що на Україні через большевицьку окупацію не може бути ніякої мови про подібні ґарантії для копіталів і товарообміну. Україна бо на всім своїм просторі є військовою ареною для партизанів та повстанців, які вважають ворогами не тільки сов. аґентів, але вважати-муть ними й всіх чужоземних горожан, які вступлять з большевиками в які-небудь господарські зносини.

Третя умова займається визнаннем боргів та публичних зобовязань. Це дає українському урядові нагоду нагадати про те, що **У. Н. Р. від самого дня свого проголошення стоїть на засаді визнання російських боргів у відповідній частині, що припадає на українську державну територію.**

Що до умов пятої та шестої, які забороняють ворожу пропаґанду й не дозволяють ніяких нападів на сусідів, то Україна (рівно як Грузія та Вірменія) має найбільше підстав посвідчити, що моск. большев. уряд зламав і раз-у-раз ламає цю подвійну засаду. Ці бо країни не тільки самі являються окрівавленими жертвами ворожої окупації, але ще використовуються большевиками, як операційні бази для пропаґанди та військових заборчих приготувань проти цілого Заходу.

Уряд У. Н. Р. має тому підстави сумніватися, з огляду на поставлені большевиками умови для Ґенуї, чи мають европейські держави змогу визнати моск. большев. уряд, бо-ж **совіти не перестали знущатися над поставленими в Канн засадами,** зосібна-ж наперекір усякому міжнародньому праву далі тримають Україну під своєю військовою окупацією!

III.

Як що европейські держави серйозно мають на оці боротися з економічною руїною шляхом відбудовання господарського життя на сході й хотять дістати від большевиків не тільки обіцяні, а ніколи не додержувані ґарантії, то **для переговорів з большев. моск. урядом випливає з поставлених у Канн засад тільки одна передумова: приказуюче жаданне европейських держав, щоб моск. червона армія негайно опустила українську державну територію; коли совіти виконають це жаданне,** — а Москва є нині в такім стані, що мусить виконати кожде однодушно поставлене Зах. Европою жаданне, — **тоді законний уряд У. Н. Р., опираючись на українські національні війска, буде в стані скористуватись своїми законними правами й перебрати владу в краю.**

На такий випадок уряд У. Н. Р. наперед заявляє, що він готовий тільки в згоді з волею західно-европейських держав ужити всіх заходів до втихомирення країни й що він насамперед має на меті скликати Установчі Збори, які мати-муть запровадити правний державний лад і уряд. Він далі заявляє, що, опираючись на довірре української людности, він згоджується перебрати супроти Заходу всі зобовязання, необхідні для того, щоб українська держава по змислу постанов Найвисшої Ради від 6. січня с. р. в Канн зробилася корисною співробітницею в спільній праці всіх культурних держав над відбудовою европейського господарського життя.

Допомогу в тяжкім завданні відтворити після терористичного панування російських совітів закономірний стан річей на українській державній території при участи міжнародного військового чи поліційного континґенту уряд У. Н. Р. з подякою витати-ме.

IV.

Зясувавши в попереднім розділі головну передумову для всякої праці над відбудовою сходу, уряд У. Н. Р. уважає необхідним ще зазначити, що відтворенне закономірности й ладу на областях колишньої Росії, нині окупованих та опанованих большевиками, є можливим **тільки при співпраці зі всіма** населяючими ті области народами й тими їх заступниками, які користуються безумовним довірем людности.

Підтримуванне західними державами лише одної якої-небудь нації колишньої Росії, а виключенне чи поневоленне инших націй Росії, не може повести й не поведе до сподіваного в Канн успіху. Естонія, Фінляндія Лотва, Литва й Польща — ці в нинішнім часі втихомирені частини давньої російської держави, — служать найкращим доказом, що **тільки національна ідея може бути кристалізованою точкою для нового господарського ладу на сході та імунізацією проти комунізму.**

Шлях до оздоровлення сходу веде тому через вільну українську державу й сумежні з нею національні републики Кавказу, чим буде утворено велику окрайну смугу, від Фінляндії до Кавказу, яка, все тіснійше стискаючи й зменшуючи російську рану, кінець-кінцем причиниться до її загоєння.

V.

З наведеного випливає, що всяке визнанне за совітами, виключно й одиноко відповідальними за нинішне катастрофічне становище в поневолених ними областях колишньої Росії, права говорити також од імени України обтяжить ті уряди, які в цім акті брати-муть участь, тяжкою відповідальністю за потуранне злочинному насильству над правом з боку совітів. Але тим самим ніколи не дійдуть до здійснення й ті вигляди, що намітилися на конференції 6. січня в Канн, натомісць у найбогатшій частині східної Европи, на українській державній території, ще на довгі роки будуть стабілізовані безнастанна горожанська війна та нарахія, які зроблять неможливою якунебудь господарську відбудову й засудять край на безвихідну голодову катастрофу.

А в психольоґії українського народу це мусити-ме на найдальшу будучність цілком слушно зміцнити переконанне, що **всі культурні держави світу** не тільки покинули його напризволище в його боротьбі з такою злочинною та божевільною системою, як большевизм, а ще **підтримали ґвалтовне насильство над правом і тим продовжили істнуванне цеї системи, яка засуджує на смерть міліони й міліони мирних та працьовитих горожан!**

Берлін, 18. березня.

Подав: **Радянин.**

БІЛОРУСИНИ І ҐЕНУЕНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ.

Уряд Білоруської Народньої Републики, що під теперішню хвилю перебуває на еміґрації в Ковні (на Литві) звернувся до ґенуенської конференції з вичерпуючим меморіялом, в якім оборонює право на незалежність білоруського народу.

Спинившись коротко на історії Білоруси та її визвольних змагань, меморіял доходить до таких висновків:

Умовою привернення нормального життя в Европі є безумовно розвязка східної проблєми, яка знову є залежна від унормовання відносин між Польщею і Росією. ІСТОРИЧНИМ ФАКТОМ Є, ЩО ВІЙНА МІЖ ПОЛЬЩЮ І МОСКОВЩИНОЮ ВЕЛАСЯ ЗА БІЛОРУСЬ І ЗАХІДНІ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ. До нинішнього дня ся війна властиво ще не скінчилась. Запальний стан триває далі, а його наслідки легко предвидіти. Від перших днів революції Білорусь змагала до відзискання незалежности й істнувала вже як о републіка тоді, коли Польща була ще під німецькою окупацією. Одначе білоруська держава впала через нові акти насилля. Білорусь сталась тереном боротьби між Польещю і Росією. Ся війна впричинила нужду, голод і пошести. Звязок між Білорусю і балтійськими державами перервано, А РИСЬКИМ ДОГОВОРОМ ПОДІЛЕНО БІЛОРУСЬКУ ТЕРИТОРІЮ МІЖ ПОЛЬЩЕЮ І РОСІЄЮ.

В меморіялі запевнюється Европу, що так довго не буде спокою на континенті, як довго не буде привернена незалежність Білоруси. Уряд Білоруської Народньої Републики висловлює надію, що будуть припинені імперіялістичні змагання Польщі і Росії; що наступить вирішенне сеї striкої проблеме в користь визвольних змагань білоруського народу і европейського мира.

Тому в меморіялі виставлено домагання РЕВІЗІЇ РИСЬКОГО ТРАКТАТУ, якої наслідком повинно бути признанне Білоруської Народньої Републики.

ОГЛЯД ПРЕСИ.

ПРО АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Віденський тижневик „Український Прапор" пише осьцо про діяльність Українців в Злучених Державах:

Українці в Америці.

Автентичні вістки, які доходять до нас з Америки, вказують на те, що українське американське громадянство переходить внутрішню консолідацію в напрямі створення ОДНОЦІЛЬНОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ФРОНТУ. Оскільки ходить про Українців у Злучених Державах, то одноцільний фронт є вже там довершеним фактом і наслідки сього факту виявляються наглядно в пропаґанді справи незалежности Галицької Землі перед американським громадянством. Пропаганда нашої справи в Злучених Державах поширена на всі можливі способи. Працюють в тім напрямі запомогові організації, політичні клюби та новозаснована Ліга Американських Ситизенів і Жовнірів Українського Роду. Вкажемо тільки на масові протипольські демонстрації в Ню Йорку й пикетованне польських консулятів в Ню Йорку й Вашингтоні. Про сі акти заговорила ціла американська преса, містячи знимки з пикетовання й обговорюючи прихильно галицьку справу. „Кепітол Прес Бюро" у Вашингтоні помістило річеві і гарні статті п. з. „Іст Ґалішія ді кій ту перманент піс ін Істерн Юроп" і „Арменія оф Юроп". Довідуємось крім того, що галицька справа має бути порушена в американськім сенаті, і що з кінцем цвітня або в початках мая має відбутися Сойм американських Українців.

Настрій наших земляків за Океаном проти-польський. Петлюрівщину в якійнебудь формі там вірно оцінюють та осуджують. В інтересі нашої державної та національної справи було-б бажане, щоб також канадійські земляки пішли слідами нашої еміґрації в Злучених Державах.

ХОТЯТЬ ПОПРАЩАТИ ЕПИСКОПА.

Перемиський тижневик „Український Голос" містить отаку передовицю з приводу шкідної діяльности станиславівського епископа Гр. Хомишина:

До Риму!

„Я волів би бути пастухом у інших культурних народів, як епископом серед так безбожного народу" — так висловився епископ Хомишин вчасі реколекційної проповіди в гр. кат. церкві в Делятині, в суботу, дня 25-го марта, 1922.

До богато інших, грубих нетактів станиславівського епископа долучився новий, що є зневагою для владичого престола, образою нашого народу. Тим нетактом і мірка переповнилась... Далі терпіти годі! Нашому народови лишається тепер одинока канонічна дорога: скарга до Риму і просьба, щоб на владичому престолі в Станиславові засів хто інший. Іншого виходу нема і бути не може по останнім виступі еп. Хомишина.

Наш нарід аж надто терпеливий. Довго терпів, але далі годі. Як висловився еп. Хомишин про нашу мову у виданій собою книжці, се ще всім нам в памяти. Інший шануючий себе народ не стерпів би такого епископа між собою; посипалися би петиції до Риму; обуренне булоб так велике, що він самий, добровільно виїхав би до Риму. Наш нарід, прибитий лихоліттєм, зніс терпеливо і сю зневагу, як стерпів богато інших, що рівночасно обнижали і авторитет владичого престола. Всі-ж преціньзнаємо про атентат о. К., про страшний намір другого о. Б. П., доведеного до крайної розпуки, про демонстрацію на черновецькім двірці залізничім, про дворазову дезерцію з епархії вчасі війни і т. д. Се все є причиною, що еп. Хомишин став найбільше зненавидженою особою; став контрастом до світлої і загально любленої постаті митрополита Андрея. Чиж може супроти того еп. Хомишин успішно управляти дієцезією?

Тому до Риму! Хай посиплються від нас скарги, хай приїде делеґат Апостольського Престола до нас; хай переслухає всіх. У Львові повинен утворитись центральний комітет, а по всіх містах окружні комітети, які мають зібрати підписи на скарзі, до якої є обильний матеріял.

Мірка переповнилась... До Риму!!

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ.

Др. Станислав Дністрянський, професор права львівського університету, котрий тепер перебуває в Києві, прислав у відповідь на анкету віденського тижневика „Український Прапор" про праці українських писменників отаку відповідь про свою працю:

Уложив з початком 1921 р. ПРОЄКТ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕПУБЛИКИ, зробивши студії усіх конституційних державних устроїв до війни й після війни. Провідною думкою сього проекту було перевести в дійсність справжню суверенність народу з ідеєю правдивого самовизначення на основі свідомої, державою витвореної та піддержуваної організації головних сил суспільности.

ВЕЛИКА УКРАЇНА.

Залізниці й комунікація. — Влада в містах і на селах. — Терор над населеннєм. — Господарське життє. — Освіта. — Податки. — Червона армія. — Настрій населення.

Цими днями повернув з Вел. України старшина. Він залишився там ще з листопаду підчас торічного повстання, побував у Київі, пройшов та проїхав через Київщину, Полтавщину та Херсонщину, щоб на власні очі побачити, що там діється, як там тепер живуть люде.

Його спостереження дуже цікаві.

Залізниці в стані повної розрухи. Поїзди ходять лише по головнійших лініях, тай то майже виклчюно пасажирно-товарні. Поїзди проходять не більше 50 верстов у день, а в ночі майже не ходять, бо повстанці їх „спускають під окос".

Комунікація на Україні обставлено зараз такими тяжкими умовами, що майже зовсім припинилася. Для цього треба мати не менше трьох документів: пашпорт, посвідку волосного ревкома, за чим саме людина мандрує, та учотну картку від военкоміту. Для переходу з одної ґубернії до другої 24. лютого встановлений ще четвертий документ — окрема на це посвідка. Без таких документів перехід по Україні дуже небезпечний. Тому населення сидить дома й виходить тільки за сіллю та за залізом.

Влада в містах складається виключно з комуністів.

В Київі на кождім кроці стоять „заграділки" та аґенти „особотдела", як тепер називається по новому таж сама „Чека". На вулицях порядок підтримується міліцією, яка складається з „добровольців". В міліції служить багато інтеліґенції, яка лише виконує зарядження висшої комуністичної влади та служить за хліб.

Влада на селах також виключно з комуністів, а міліція — з членів „комнезамів". Урядові чинники, яких можна прирівняти до колишніх урядників та сільських старостів, призначаються „з центрів" — з повітових міст. Лише помічники їх, що не мають ніякого значіння та впливу, вибираються з місцевих мешканців, прихильних до большевиків.

Не вважаючи на такі заходи, зараз на Україні оперує багацько повстанських **партизантських ватаг** ідейного характеру. Але є багато відділів чисто бандитського напрямку, що грабують не тільки большевиків, а й населенне.

Партизани сходяться в одному в характері провадження боротьби з „продналогом": вони захоплюють большевицькі склади з збіжем, ділять запаси між населенням, яке потім за це дає їм харчі.

Населення дуже терроризованне.

І раніш арешти були часті, а тепер після останнього повстання ще збільшилися.

Недавно в Житомирі заарештовано більш 700 душ по доносу провокатора, який прибув з Польщі. Таких добродіїв тепер на Україні появилося дуже багато. Тому до прибуваючих чужих людей населення ставиться дуже обережно.

Громадське життя пригнічене.

В Київі маґазини та крамниці відчинені. В них можна дістати все, але тільки за величезні гроші. В инших містах в жидівських склепах є товари. Відки вони там беруться сказати трудно. В прикордонній смузі їх постачає жидівська контрабанда.

Харчовий стан на Київщині поки-що задовольняючий. На Полтавщині близче до Дніпра він майже не гірший. За те в східній части Полтавщини, на Харківщині й особливо на Катеринославщині справа з харчами дуже кепська. На Катеринославщині на базарах замість мяса чи дичини продають на їжу котів по 50.000—60.000 рублів за штуку.

Майже скрізь можна дістати одяг, правда, кепський та за великі гроші.

Гірше справа з узуттям. В селах саме населення виробляє шкіри та само собі шиє чоботи. Готові чоботи з такої шкіри коштують до 15 пудів збіжа за пару. Треба зауважити, що шкіра павшої худоби належить не господареви, а комнезамам: господар може мати з неї лише на одну пару чобіт.

Скло дуже дороге. Вікно з чотирох невеличких шибок звичайної селянської хати коштує біля 8 пудів збіжа.

Заліза зовсім нема. Щоб добути залізо, приходиться ходити з 80—100 верств. Селяне відривають його з поміщицьких будинків, з фабрик та заводів. Части машин, куски котлів ідуть на леміші до плугів. Як що красноармейці спіймають на місці, то за це розстрілюють.

Торгувати з містами селяне можуть лише через спекулянтів-жидів.

Вся торговля провадиться виключно за хліб. Паперові гроші втратили всяку вартість, а золото та срібло вже давно вивезено з України.

Освіта в містах майже занедбана: школи не працюють. За те в кожному майже селі є школа, де навчання провадить інтеліґенція, що з голоду повтікала на село. В сільських школах часто викладають навіть чужоземні мови. Підручники в сільських школах — київського видання, звичайно на українській мові.

В совітській пресі після останнього повстання дуже велика мода на Петлюру та „петлюровців". Їх ганьблять на чому світ стоїть. Нема таких гачебних учинків, яких би не засвоювали їм.

Тим Українцям, що повернуться до дому, не буде життя в селах: їх доконають комнезами.

Еміґрантів, що поверталися на Україну з закордону, большевики на стації Шепетівка, на очах оповідача, роздягали до білизни, не зважаючи на холодну, зимову пору.

Податки на населення збільшуються з кожним днем.

В початку біжучого року були встановлені нові податки виключно збіжем за рік: за право мати в селі церкву — 420 пудів, за вікно в хаті — 7 пудів, за велику піч — 2 пуди 10 фунтів, за малу піч — 30 фунтів, з тих що мають собаку — 1 пуд 10 фунтів, з тих що собаки не мають — 1 пуд і т. и. Дівчина з 19 літ, що не вийшла замуж, платить податку 3 пуди. Такий же податок платить на рік і кожний парубок.

Таких податків не було на Україні навіть в стародавні часи, за панування Татар.

„Червоного" війска на Україні дуже багато. Війско — виключно з Москалів, бо мобілізованих Українців відправляють в центральні ґубернії, а ще більш — на Сибір. З Українців складається одна тільки Таращанська дивізія, яка комплетується з Чернигівців.

Крім війска на Україну з Московщини та з Сибіри надсилається ще багато „добровольців". Офіційно вони мають призначення збирати продналог, який, до речі казати, за 1922 рік був зібраний ще до Різдва. Тому в дійсности ці „добровольці" ідуть на Україну за хлібом, бо у них дома панує голод. Ясно також, що цими добровольцями совітський уряд має на меті підсилити активність та відпорність своїх червоних війск на Україні.

Вже з Нового Року таких „добровольців з Сибіру" прибуло на Україну більш 100 ешелонів.

Червона кіннота добре одягнена та забезпечена всім необхідним. У неї нові сідла, не російського зразка.

Піхота робить погане враження: вона зле одягнена, бо видаваний їй одяг негайно проміняється на хліб. Пайок вона одержує на руки, а харчується властиво даремне у населення.

Військова влада цілком відокремлена від цивільної.

З командирів найбільше відомі серед війск Котовський, Столбовський, Дубовий та Байда.

Командний склад в піхоті — в більшости з жидів.

Дивізія Котовського має біля 3.000 шабель, Байди — біля 4.000 шабель. Склад Таращанської пішої дивізії — 6—9 тисяч баґнетів. В початку цього року дивізія Котовського вирушила з Київщини на Гомель.

В піших частинах велике дезертирство. Дезертують навіть з кулеметами. Тікають не тільки до дому, але й за кордон — переважно до Польщі.

На мітинґах цілком відкрито провадиться аґітація наступу за хлібом.

Настрій населення дуже пригноблений. Воно вже нікому й нічому не вірить, а тим більше совітській владі. Всі чомусь чекають скорої зміни. Так, у Київі були вперті чутки, що Поляки займуть Україну по Дніпро. Призначалися навіть речинці 17. лютого чи 17. березня.

Про українську армію ходять апокрифічні балачки, нібито склад її доходить до 300.000 душ. Чекають, що вона визволить Україну. Населення не цікавиться, хто буде стояти на чолі цієї армії: „Все одно, хтоб не був, аби тільки визволив".

Скрізь на Україні страшенна ненависть до московських большевиків та до жидів.

Г. Олянський.

УКРАЇНСЬКИЙ МЕМОРІЯЛ ДО ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРЯ У ВАШИНҐТОНІ

Дня 21. с. м. о. Петро Понятишин, адміністратор української католицької дієцезії в Злучених Державах вручив державному секретареви Чарлзови Евансови Гюсови у Вашинґтоні отсей меморіял у справі української Галичини:

To the Honorable,

The Secretary of State.

Sir:

The deplorable and distressful condition of the Ukrainian population of East Galicia owing to the continued military occupation of this territory, first authorized by the Supreme Council of the League of Nations on June 25, 1919, as a temporary thing, and still persisted in by the Polish military authorities is enough to excite the sympathy of any people who possess the instincts of a common humanity. This oppressive military occupation has already killed off about 600,000 persons and continues to decimate the country, and such decimation seems to be the relentless policy of the Polish oppressor.

No effective work of reconstruction can be inaugurated in the face of this Polish military occupation, and because of the state of war that legally exists there to this date. The last Ukrainian-Polish war has not been concluded by any declaration of peace. All the Principal Allied and Associated Powers (including the United States) have signed and ratified peace with Austria. Galicia was a part of former Austria, buta legal state of war exists there now, and no disposition has been made of that region of 4,500,000 souls who had peacefully set up their own Government until the Polish military invasion disrupted it, and drove it into exile.

A great step toward the rehabilitation of this country would be taken if only the Conference now sitting at Genoa could be induced to put to the front the American proposal to limit land armanents. The first step in this direction by Poland must be the withdrawal from East Galicia of her army of occupation. The economic rehabilitation of East Galicia is absolutely dependent upon such withdrawal of foreign military forces, and the fixing of a definite political status of the citizens of that country.

East Galicia was the scene of uninterrupted warfare throughout the entire period of the World War from 1914 to 1918, and then again from 1918 to 1919, during the Ukrainian-Polish War, when Poland invaded the Galician Republic, which had arisen after the collapse of Austria-Hungary. The provisional, so-called, temporary military occupation of East Galicia by Poland, in consequence of the decision of the Supreme Council on June 25, 1919, has been in force from the year 1919 to the present day. This occupatjon not only has not ameliorated the economic condition of East Galicia; blt, on the contrary, has driven the country to utter economic ruin.

In East Galicia extraordinary martial laws are still in force, whereby Polish domination is preserved and the country ruined, because, for political reasons, the local Ukrainian population and Ukrainian economic organizations are barred from participation in trade and commerce and are hindered in every conceivable way in the work of rehabilitating the country. Economic institutions as well as political and educational institutions have been suppressed by the Polish authorities, and individual prominent co-operators, tradesmen, and engineers are in jails or in confinement and are removed from all fields of activity. In order to coerce the population to recognize East Galicia as an integral part of Poland, heavy fines are placed upon Ukrainian nationalists, and cattle and grain are taken from the Ukrainian peasants without any remuneration. These extortinate measures are enforced even against peasants who merely dared to state in the census form that, in accordance with Article 91 of the Treaty of Saint Germain, the sovereign of East Galicia is the Entente, and did not write "Poland."

The Polish Diet in Warsaw, on December 16, 1921, levied an extraordinary contribution of 20,000,000,000 Polish marks on the ruined country of East Galicia. This heavy tax Poland is now mercilessly collecting with the aid of her military forces. She is despoiling the population, which is unable to pay this huge sum, of the last remnants of its material possessions.

Having no right at all to levy a contribution on East Galicia, which remains under the soereignty of the Entente Powers, Poland acts, thus, deliberately and for the sole purpose, apparently, of bringing the country to complete economic ruin.

The work of reconstruction in East Galicia can start only when the Polish military occupation of the country has been terminated, and when the rule of the country has been returned to the lawful Government of the Independetn Galician Republic. Only then will there be peace and order in East Galicia and the opportunity to develop the immense natural resources of the country for its economic reconstruction and that of other countries.

On June 10, 1920, at Sevres, a Treaty was concluded by Czecho-Slovakia, Roumania, Hungary, Poland, and East Galicia, defining boundaries between Czecho-Slovakia and the othe signatories. East Galicia appears in this Treaty as a distinct contracting party; that is, as a distinct political entity. The Allies themselves signed this Treaty for and on behalf of East Galicia, thus manifesting their character as her sovereigns.

The people of the civilized world should not permit the deliberate extermination of the Ukrainian race in East Galicia. They should demand an immediate and just solution of the East Galician controversy, and such a solution would be to retsore to the people immediately concerned the political status which they themselves elected by virtue of their right to self-determination; that is, complete independence, in the indisputably Ukrainian territories of former Austria-Hungary, under the rule of the Ukrainian National Assembly of West Ukraine.

American citizens of Ukrainian extraction, numbering about one million souls, residents in the United States, have great confidence in the sense of justice and humanity which prompted the present Administration to call the recent Conference at Washington for the limitation of armaments, and feel assured that if only a hint be given, through Mr. Childs, to the Genoa Conference, that the American Administration views with disfavor the presence of the Polish military authorities in East Galicia, much relief will speedily come to a suffering nation through the withdrawal of these armed forces and the restoration of the Ukrainian civil government which had been established by the people themselves.

I beg to subscribe myself with great respect,

Your obedient servant,

(Very Rev.) PETER PONITISHIN,

Administrator of the Ukrainian Catholic Diocese in the United States.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Пророкови з Дітройт. — Ми ніяк не годні повірити, що звізди є чисті душі, а місяць слід нечистого. Скаменів би!

О. Л., Филяделфія, Па. — Коли вже що поміщене у однім українськім часопису, то у другім неінтересно друкувати.

М. Ч., Нюарк, Н. Дж. — Не можемо помістити, бо такого є на тисячі у тій бідній нашій Галичині. Це обовязок рідні і знакомих призбирати поміч.

Н. Л., Нюарк, Н. Дж. — На жаль трапляються виродки, що „помагають із матери полатану сорочку скидати", так і той М. В., що став ляцьким шандаром та помагає катувати свій власний нарід. Кажете, що він вдавав патріота, як був в Америці? Лукавець гірший від отвертого ворога.

Українець М—н, Янґстави, О. — Не помістимо.

Громадянин, Амстердам, Н. Й. — Ваша правда, що усі верстви, а особливе передові люди повинні подбати за докінчення Позички. Вжеж прямим обовязком є, щоби богаті „бизнесмени", які розбогатіли з нашої еміґрації, закупили бондів за відповідну до свого маетку суму.

НА ПАМЯТНИК ДЛЯ ПИСМЕННИКА ЛЕСЯ МАРТОВИЧА.

Старокраєві українські ґазети містять отсей поклик:

ДО УКРАЇНСЬКОЇ СУСПІЛЬНОСТИ!

11. січня 1916 р. помер самітно в селі Погариська, равського повіту, передчасно звівечений талант нашої літератури — **ЛесьМартович.**

Його могила в селі Манастирку, що саме зрівналася з землею, вимагає опіки як для зрозумілого цієтизму, так і для памяти грядучим поколінням.

Підписаний Комітет поклав собі заданнєм призбирати потрібний фонд, привести до ладу могилу покійного письменника й поставити на ній гідний його нагробний памятник.

Збірка на це в одному повіті при теперішньому стані валюти й відповідно до нього вимінюваних датках на це не вистарчить.

Тому звертаємося до всеї суспільности, зокрема до рідних, особисто або ідейно покійному близьких людей, з просьбою надсилати жертви до пов. товариства кредитового „Віра" в Раві руській.

Про час відкриття памятника буде оповіщено в часописах.

Всякі запити до Комітету адресувати до Володимира Котовського в Раві руській.

Рава руська, дня 27. марта, 1922.

Софія Карповичева, д-р Іван Кунців, Корнило Целевич, Юрій Саноцький, Ілярій Гриневецький, Володимир Котовський, Степан Божик.

БУВШИЙ ЦІСАР КАРЛО УМЕР В НУЖДІ

З листа, написаного з Мадейри одною дамою двора Зити, виходить, що б. цісар провадив в останнім часі нужденне життє. Забракло гроший на найконечнійші потреби. Властитель віллі „Вікторія" вигнав цісарську родину з хати, бо не платила комірного. Тоді один Португалець жертвував Карлови безплатно старий дім за містом Фуншалем. Не було за що купити дров на опал. Ціла родина містилася в двох кімнатах; цісар з журби зовсім посивів, а вичерпаний нервово, перестудився й дістав запалення легких, що й було причиною його смерти.

ДОПИСИ

БОТЛЕР, ПА.

Віче в справі Позички Національної Оборони.

Заходом комітету української гр.-православної церкви в Ботлер, Па., відбулося дня 9. цвітня с. р. віче у справі Позички Нац. Сборони.

Парох о. Григорій Климович отворив віче короткою промовою та попросив зібраних до вибору споміж присутних на гали президії. На внесок д. Михайла Маркова, вибрано предсідателем віча д. Івана Бунґу, а сей покликав на секретарів о. Григорія Климовича та д. Василя Шабатуру.

З огляду, що віче скликане було виключно у справі Позички Нац. Оборони, предсідатель попросив на референта д. Матвія Хандогу, який у півтора-годинній палкій промові представив зібраним становиско Східної Галичини та Великої України, вказав на ворогів наших, які всякими силами стараються нас знищити, та візвав зібраних остати вірними синьожовтому прапорови — правительству нашому на чолі з др. Евгеном Петрушевичем, як рівнож візвав всіх до піддержання сего правительства всякими силами через закупно бондів.

Бесідника нагороджено гучними оплесками.

Відтак приступлено до вибору комітету, який й має занятись інкасом гроший на Позичку Національної Оборони. Вибрано слідуючих: Михайла Маркова, предсідателем, Гната Пенґрина, касієром, Івана Лібашевського, секретарем.

На фонд оборони зложили слідуючі: Михайло Марків і Василь Шанайла по $25.00; Іван Бунґа, Іван Кукура, Ілько Ситар, Стефан Малецький, Олекса Кравець, Анастазія Дмитрик, Павло Марків, українська пекарня по $10.00; о. Григорій Климович (дальша позичка), Николай Гринюх, Йосиф Піпський, Іван Більович, Петро Стрельбіцький, Данько Теленько, Михайло Процько, Марія Криничка, Юлія Дмитрик, Йосиф Вовк, Йосиф Кукура (молодший), Андрій Кулик, Павлина Заліпська, Матвій Боднар, Михайло Адамовський, Семко Мельник, Василь Жеребецький, Стефан Блищак, Дмитро Ваврик, Гнат Пенґрин, Іван Нагребецький і Іван Лігашевський по $5.00, разом $240.00.

Мимо безробіття, яке у нас в Ботлер триває понад 12 місяців, громада наша, оскілько можности, сповнила свій національний обовязок, але звертаємося і до решти громадян з прошенням не забути на се, що наші браття і сестри ожидають більшої нашої помочі. Не забудьте на се, що наше славне українське лицарство ушло сміло сповнити свій святий обовязок; що хоробро вхопило за зброю в обороні своєї землі перед наїздом ворога; що наше козацтво не боялося життє своє молоде жертвувати своїй вітчині, тож если Вам дорога Ваша земля; если Вам дорога Україна, то купіть хотяй оден бонд Позички Нац. Оборони.

Се найліпше свідоцтво собі дасть український народ, коли покаже ворогови, що у нього єдність та готовість на поклик свого правительства.

Будьмо патріотами не тільки словами, але і на ділі!

Громадянин...

БАЛТИМОР, МД.

Кождої минути оден дурень родиться.

Каже приповідка „на село людий дурити". Але на мою думку дурнів всюди повно. І найбільше місто розуму не дасть, як у голові порожно.

От послухайте, що сталося в нашім славнім Балтимор. Є тут між нами, така птиця чи риба чи рак, чи може таки звичайний хрунь, що купив ляцьких бондів за $300.00, а ще якихсь ляцьких „шерів" за $200.00.

Правда, що файна штука! — А от яку штуку учинив із ним якийсь штукар у саму провідну неділю.

Як люди виходили із церкви, побачили високого, молодого мущину, який пильно придивлявся переходячим. Ми не знали тоді, за ким він шукає, але тепер вже відомо, що він шукав дурня.

Приступив він до нашого хруника тай каже, що він шукає молодого чоловіка до роботи на почті.

Наш властитель ляцьких бондів, не чуючи себе спосібним до „офісової роботи", нагадав собі за свого молодого свояка. Махнув на нього рукою і зачали у трох нараджуватися. Штукар оглянув своєка від ніг до голови і сказав, що він певне буде здатний до роботи, але мусить зложити кавції сто долярів. Тому, що своєк не мав такої суми, наш „хруник" поліз у кишеню і передав ту потрібну „касцію" своякови у руки.

А решта „історії" збулася ось як:

Незнакомий повів свояка крутими дорогами до якогось будинку, казав собі передати сто долярів і обіцявся вернути негайно з реситкою.

Своєк зрадів, що за хвилю одержить добру роботу і спокійно вижидав, коли „добрий чоловік" поверне із посвідкою на гроші і доброю вісткою про „джаб". Та на жаль не діждався повороту „добряги" і досі.

Сміються люди, що обдурено „хруня" і кождий каже: Так йому і треба.

Громадянин.

ДАЛЬШІ ЛЯЦЬКІ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ УКРАЇНЦІВ У ЛЬВОВІ.

Дирекція поліції у Львові припинила діяльність товариства „Кружок Правників". Локаль товариства опечатано.

СОВЄТИ БЮТЬ ЗОЛОТІ І СРІБНІ МОНЕТИ

В Петрограді розпочато чеканенне золотих і срібних монет із забраних по церквах дорогих металів.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Клим Поліщук.

„ЗАМІСТЬ КАЗКИ".

(1)

В таборі спать лягали завчасу, але сон приходив пізно. Кожда таборова ніч проходила в думах та мріях про волю; і тільки під ранок мізок кождого таборовця стомлювався настільки, що тратив свідомість дійсного і починав снити майбутнім, яке раз у раз було звичайним минулим і давно прожитим. І ця ніч, що так швидко стелилась срібним мороком, мала бути ще більш безсонною, бо не дарма вона не така, як усі инші зімові ночі...

Стоючи коло півзамерзлого віконця своєї маленької кімнатки, що знаходилася в будиночку таборової команди, бачив на дворі одно й те саме, сто раз знайоме до найменших дрібниць і остогидле до гострої нудоти: три сірих бараки в один ряд з маленькими та вузенькими віконцями під самісінькою кришею, два ряди дротяних загород навколо них, а там далі безмежно — сумні простори засніжених мазурських полів...

Дивився і не хотілося вірити, що за якусь годину настане Свят-Вечір, або, як на моїй Волині кажуть — „Вілія"... Стривожений мізок снував настирливі думи про те, що нічого особливого в цій ночі немає і що мазурські поля нічим не ріжняться від Волинських, або Полтавських; але душа, як міцно натягнута струна, несвідомо якось ловила кождий звук і приймала його всим своїм еством, так, що я чув навіть тихі шелести лязурово-синіх тіний, що стелилися по кучугурах снігу вздовж дротяних загород...

Чекав товариша на свою кутю. Умовилися провести цей вечір за чаркою „Starki", яка обійшлася мені не так-то вже й дорого: всього лише одна пара стоптаних чобіт за літрову пляшку... Товариш Семенчак був моїм давнім приятелем і нас звязували спомини далекого минулого, коли ми разом тинялися по Васильевському Острові і, не раз було, замість обіду, смакували кусок „ситного" з гнилою ковбасою, яку давав нам „на кредит" добрячий господар „угла" Влас Осіпов... Обидва ми вчилися малярства, обидва марили бути „визначними", обидва терпеливо голодували і, збігом обставин, обидва опинилися за цими дротами, де вже не було ніяких мрій та надій, але за те була спільність в спогадах минулого і з нею нам було добре. До того-ж моє становище, яко „редактора" таборового часопису, а його, яко „директора" таборового театру, давало нам змогу використовувати наше минуле в свої маленькій творчости, завдяки чому в таборі нас називали „визначними мистцями"... Можливо, що там за дротами, нас могли б назвати цілком инакше, але тут ми досягли того, про що мріяли...

Правда, часами на нас „щось находило", і тоді ми енерґійно готувалися до втечі на Вкраїну, але кождий раз знаходилася якась причина, що заставляла нас забути за свої наміри і зоставатися тут на далі. І так минали за днями дні, тижні, місяці і, навіть, цілий рік уже... Годинами, коли особливо гостро починала відчуватися нудьга, я добував пляшку „Starki", а Семенчак гітару і так віддавалися „грустному веселію",— як казав він про цей засіб розваги.

— Гм... грустному веселію... — виринало в голові в той час, як вухо ловило те, що говорилося десь на дворі.

— А кутя буде сама настояща, казав начальник постачання — бренів дзвінкий молодий тенорок.

— Де вже там бути їй такою? — безнадійно прохрепів у відповідь старечий голос. — Другий рік уже тут... Знаю...

Серце боляче стиснулося і „грустное веселіе" уступило місце другому.

— Другий рік уже... другий рік...

І стало перед очами рідне волинське село, хати в снігу, дерева в сивім инею, гурт хлопчиків із звіздою. Щось здавило за горло й потемніло в очах, а в тій пітьмі заблимали маленькі вогники...

— Там каганці світять... каганці... — з'явилася пояснююча думка.

— Але чим вони світять тепер?... То-ж, кажуть, нафти немає ...— з'явилася слідом за цею друга думка.

— Ах, він марить!... — почувся чийсь голос від порога.

Я здрігнувся й повернувся. В сутіні присмерку побачив знайому постать товариша і ще когось.

— Бодай тебе! — сказав я до нього, засвічуючи свічку. Я несподівався так скоро!..

— Ти, певне, не сподівався ще й цього! — сказав він весело і вийняв з кешені три останніх числа „Волі" і величезне кільце свіжої ковбаси. — Це твій земляк привіз...

— Земляк?... Який земляк?... — спитався я.

— Оцей самий, що стоїть перед вами! — промовив незнайомий, простягаючи мені руку. —Хорунжий Сосновський із Житомира!

— Як-же ви тут опинилися? — спитав я його.

— Трошки инакше від вас!— всміхнувся він. — Перейшов з повстанцями за Збруч і опинився тут...

— Ах, так ви недавно сюда попали?...

— Як бачите! — хитнув він головою. — Попав недавно, але за те дуже радий...

— Раді, кажете?...

— Звичайно... — всміхнувся він. — Тут так затишно і спокійно, а там... Махнув рукою і знов всміхнувся.

— Що-ж таке там? — цікавився я.

— Кепсько там! — відповів він. — Дуже кепсько!... А тут добре, що хоч вас бачу...

— Мене?

— Еге-ж! — сказав він поважно. — Я-ж вас давно знаю... Ще з того часу, як ми разом на Тетерівські скелі ходили...

Я пильно подивився на його, але маленька й щупленька постать земляка, з голеним ніжним лицем, сірими й лагідними очами і, майже сивим волосям на голові, рішучо була незнайома.

—Щось не пригадую! — сказав я, беручись за останнє число „Волі".

— А Соню Вознесенську знаєте? — спитався він.

— Соню Вознесенську?...

Я пильно подивився на нього і впізнав колишнього свого ворога.

— Ви Михайло Кузняк?...

— Той самий... — майже пошепки вимовив він. — Тільки я вже не той, що колись був... Я вже давно люблю вас і все думав про те, щоб побачитися з вами...

— Ну, як же-ж там наш Житомір? — спитався я його так, аби не мовчати, але товариш схопив мене за руку і патетично загукав:

— На дворі хуга, на дворі стужа, на дворі дроти, та щей з колючками, а в нас і кутя на покуті, і чарочка, і старочка, як в українського Зевсе на хлопським Олімпі!...

Земляк сидів і тільки дивився.

— На дворі дроти, та ще й з колючками!... — всміхався сам до себе. — Та ще й з колючками...

Я дивився на нього і щось давнє — давнє починало ворушити мій мізок і непокоїти душу.

* * *

Кутя, як кутя, але старка вдалась чудова... Чи варто згадувать про те, як ділала вона на наш хоробливо чуйний організм, в якому зібралося стільки непочатої енерґії?... Товариш Семенчак пив і грав на гітарі, а я й мій земляк Сосновський співали волинських колядок. Співали на весь голос, не соромлячись, наче вдома. До наших вікон хтось приходив, чогось стукався, щось кричав, але нас то не цікавило. Без найменшої уваги сумно розважалися і тоді, коли настрій починав спадати; одноодушно зверталися до пані „Starki" і вона рятувала нас...

Те все, що накипіло в нас на душі, без усякого вагання було виложене на стіл і вже ніхто з нас некрився зі своїми таємними думами і вже ніхто з нас не боявся бути сентиментальним, коли згадував свою сільську хату, вистелений пахучим сіном святочний стіл... все було близьке і рідне, і настільки ясне, що здавалося нам, що здавалося нам, що ми бачимо в друг друга серце... і це був не п'яний чад, а щось цілком инше, що ми глибоко відчували і дорожили ним... Це був той незвичайний момент, який часами трапляється під час якоїсь сумної подорожі в потязі, коли несподівано стрівається дві людських душі і враз, отак собі, без усякої особливої мети, відкриваються одна одній...

— От, ми борці називаємся, а насправшки ми є ніщо... — говорив Семенчак. — І в дійсности ніхто з нас не вірить в нашу ідею, а коли й каже так, то лише для того, щоб одурити самого себе...

— Рація, товаришу! — згоджувався з усмішкою на устах мій земляк. — Вся наша акція є не більше, як скучення цілої низки особистих випадків в життю окремих одиниць, що привело їх до утворення спеціяльного свого фронту, який для оправдання свого істнування потребував якоїсь ідеї...

— Наприклад?—спитався я.

— Наприклад?... — здивовано повернувся він до мене. — Хіба ви не знаєте цього самі по собі?...

— Не розумію!... — сказав я.

— Не розумію!... — озвався й товариш Семенчак.

Мій земляк налив чарку, випив її за одним разом і твердо сказав:

— Ідею Самостійної Української Держави... В той час, як така держава вже істнує, ми все-ж таки не перестаємо її шукати і знаходимо своє місце за колючими дротами...

— Не розумію... — промовив гаряче товариш, звертаючись чомусь до мене. — Що це є?... Чи не радянська, га?...

— То не так важно, як вона називається, а важно те, що є фактом!—спокійно, але так-же твердо, заговорив земляк далі. — Те, що ми називаємо не справжнім і не дійсним, виявляється доконаним фактом в той час, як наше справжнє і дійсне є наскрізь фальшиве, звихнуте, вибите зі своєї життьової колії, яке не може знати само себе, не то щоб.

— Почекайте! — перебив його товариш. — Ваша риторика не зовсім зрозуміла... Скажіть просто, що саме ви називаєте фальшивим, звихненим і хто саме не може знайти себе?... Я наприклад, являюся настільки переконаним в справедливости наших домагань, що ще ні разу й ні одної хвилини не сумнівався в цьому... Тим часом ви мені говорите такі річи, що, вибачайте, нагадують собою цілковитий абсурд...

— Можливо!... — згідно хитнув головою мій земляк. — Я не сперечаюся! Про політику я також не говорю, але я говорю про психічний бік нашої справи, який майже в цілому залежить від чисто особистих примх і вимогів кождого окремого індівіда з цього табору. Поясніть мені, наприклад, таку постать. Тільки що прибув я до табору, як підходить до мене якийсь чоловічина і питає: „Что-ж, скоро поедем? Попал случайно, но єслі будет допомога да посада, то попрацую для неньки Украіни"... Що-ж, скажіть, це проява переконання в справедливости ваших домагань?... Хіба-ж це не є тим самим абсурдом, про який ви мені лише тілько-що згадували?

— Так! Цілком слушно! — схопився товариш Семенчак. Але-ж це виїмки і...

— Почекайте! — зупинив його земляк. — Як я вже сказав, я зовсім не беруся говорити про досконалість, чи не досконалість політичної думки якогось кола, чи навіть окремого індівіда, а говорю лише про ті причини, що змусили те коло і того індівіда зупинитися на тому ґрунті, на якому опинився і я в даний момент...

— Наприклад? — озвався товариш Семенчак. — Що саме ви називаєте такими причинами?...

— Все! — сказав земляк Сосновський. — Все, що вибиває людей з колії життя і водить їх манівцями, обминаючи ясні й прості шляхи... В одного родина траґедія, в другого романтична пригода, в третього звичайний нещасливий випадок, а те все разом змотується в клубок, який котиться по всіх просторах під знаком якоїсь ідеї... Подумайте тільки, що могло привести сюди того спеца, що збірається й на далі „працувати для неньки?"... Його привела сюди якась випадковість, не більше... Переконаня в нього ніякого, але, одначе, він терпить не менше кождого із нас, що так голосно говоримо про свої ідейні стремління...

— Гм... це цікаво, але занадто суб'єктивно... — проговорив про себе товариш Семенчак, беручись за гітару. Справді це має свою рацію і людині мистцеві варто булоб пошукати якогось иншого шляху...

— Цей шлях саме звичайне визволення від політичних забобонів... — підказав земляк. — Той, що не спроможеться на це, зостанеться назавжди за дротами...

(Дальше буде).